

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja opravljenemu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Odgovor ministra dr. Pražaka na vprašanje slovenskih poslancev.

Minister Dr. Pražak je odgovoril na znani interpelaciji g. viteza Schneida in dr. Tonklija takole: „V seji tega zbora dne 11. marca t. l. stavil je gospod vitez Schneid v interpelaciji do me naslednji vprašanji: 1. Ali je visokej vladi znana odločba c. kr. najvišjega sodnega dvora od 16. febr. t. l. št. 1697 in ali je visokej vladi znano, da je c. kr. nadsodnijsko predstojništvo v Gradci omenjeno odločbo objavilo vsem nižjim sodnijam in celo drugim samostalnim uradnijam? 2. Kaj name-rava visoka vlada storiti, da se po tej odločbi najvišjega sodnega dvora žaljena pravica do jednokopravnosti slovenskega jezika pri uradih Slovincem zopet povrne? Dalje so me v seji dne 15. marca t. l. gospodje poslanci dr. Tonkli, dr. Vitez, Nabergoj in drugi interpelirali, ter stavili naslednji vprašanji: 1. Ali je visokej vladi znana odločba c. kr. najvišjega sodnega dvora od 11. januarja 1881, št. 2? 2. Na kak način namerava visoka vlada neomejeno rabo slovenskega jezika pri c. kr. sodnijah na Primorskem izpeljati?“

Zavoljo notranje zveze in jednake namere teh vprašanj imel bodem čast na obe interpelaciji ob enem odgovoriti. Odločbi najvišjega sodnega dvora od dne 16. februarja t. l. št. 1697 in od 11. januarja t. l. št. 2, na kateri se ozirate interpelaciji, ste mi znani; tudi se mi je o prvej odločbi uradno poročalo, da se je sicer ne po nadsodnijskem predstojništvu pač pa vsled sklepa nadsodnije v Gradci objavila tej nadsodniji podložnim sodnijskim dvorom in okrajnim sodnijam, v katerih okrožji je prebivalstvo čisto slovensko, ali pa tudi mešano z nemškimi.

Glede druge točke obeh interpelacij štejem si v čast naslednje odgovoriti: Pri obeh v interpelacijah omenjenih slučajih izšla je odločba, ki jo je v posamezni civilnej pravdni zadevi na poti zakonito določenega priziva izrekla najvišja sodnijska oblast. Z ozirom na samostojnost in neodvisnost sodnij odtegnene so zgoraj navedene

odločbe najvišjega sodnega dvora vsakemu vplivanju po justičnem ministerstvu kot administrativnej oblasti. Glede pa na vplive, katere bi omenjeni odločbi na prakso nižjih sodnij v graškem in tržaškem nadsodnijskem okrožji imeti utegnile in glede na pravico do jezikovne jednokopravnosti po ustavi prebivalcem dotičnih dežel obljubljene, bil sem prisiljen, svoje mišljenje v tej stvari zastopati na primernem mestu ter pravici justičnega ministerstva do najvišjega nadzorovanja na polji administrativnih korakov do veljave pripomoči. Tudi v okrožji svoje oblasti ne bodem pozabil paziti na to, da se natanko izpolnujejo v jezikovnem vprašanji po justičnem ministru izdani in v interpelacijah omenjeni ukazi.“

Odkritosrčno rečemo, da smo pričakovali ugodnejšega odgovora. Vendar radi se zadovoljimo tudi z njim, če g. minister sedaj izda ukaz na vse sodnije graške in tržaške višje sodnije, da se morajo ravnati po znanih ministerskih naredbah ter sprejemati slovenske vloge in jih tudi v slovenskem jeziku reševati. Drugače ostane zopet vse pri starem!

Govor poslanca baron Goedelna za polajšanje gruntnega davka na Štajerskem.

(V državnem zboru dne 29. marca 1881.)

Visoka zbornica! Kot poslanec slovenskih volilcev v deželi in okrajih, kateremu žuga nova obravnava gruntnega davka večjih bremen naložiti, čutim dolžnost temu ustavljati se. Ob enem želim razložiti, zakaj sem prisiljen glasovati za poslanca g. Schaupa in še vrhu tega dostaviti navet naj, se ozir vzame tudi na štajerske vinarje!

Poslanci štajerski smo se pogovorili, da hočemo vzajemno postopati in glasovati za predlog, po katerem bi Štajerska bila najmanje zadeta. Prepričan sem, da je kaj takšnega pričakovala vsa dežela, a od mene še posebič moji volilci,

prebivajoči v velikem volilskem okrogu mariborskem, ki so itak uže z davki preobloženi. Centralna komisija odmerila je Štajerskej 434.000 fl. več gruntnega davka. Sposlanci štajerski so pred nekolikim časom še trdili, da bi polovico ove svote dežela še zamogla strpeti. Jaz sem pa uže takrat dvomil. Res sicer je, da se je pri gruntih marsikaj zboljšalo. Ali to se ni zgodilo večeraj ali predvečerajšnjim, ampak uže pred večimi leti in naš gruntni posestnik zmore davke le v dobrih ali saj srednjih letinah; v slabih loti se kapitala. Zato rečem, da mi g. Schauptovi predlogi še premalo ponujajo; kajti, če se tudi po njem nasvetovane olajšbe sprejmejo, zadene Štajersko še za 359.000 fl. večja gruntna dača. Mislim, da je to preveč. Da bi nam reklamacije zdatno pomagale, tega se ne morem prepričati. Reklamacije bodo veliko stroškov prizadjale davkarijskim uradom pa tudi posestnikom, to je zelo gotovo. Posestniki bodo morali veliko potov narediti do notarjev, advokatov, ali drugih, ki razumejo reklamacije prav narejati. Uradi pa bodo imeli neznano veliko dela, preden bodo reklamacije rešili. Pri vseh tolikih skrbih in stroških je pa še negotovo, bode li pomagalo kaj ali ne!

Več zanesljivega kakor reklamacije obetajo nam Schauptovi predlogi, ki zahtevajo, naj se na Štajerskem tarife pri travnikih znižajo za 5%, pri pašnikih in planinah za 10% in pri gozdih za 20%. Temu pritrdim tudi jaz. Tarife na Štajerskem so sploh previsoko nastavljene. To so uže pred menoj drugi gospodje poslanci dovolj jasno dokazali. Dalje imam opomniti, da naše kmetsko prebivalstvo zadnjih 10 let čedalje huje propada in v siromaštvo leze. Pred 10 leti je še našemu kmetu dobro šlo. Imel je dosta živine in vsega, česar je treba k uspešnemu gospodarjenju. Mnogi bili so prav premožni, kar je tudi tržanom in meščanom na korist; kajti če ima kmet groš v žepu, ga tudi izda in si rad kaj kupi v trgu ali mestu. Sedaj je kmet ubožal; četverjadi konjev, kakoršnih je nekdanj bilo v kljub tlakam in robotam na spodnjem Štajerskem še mnogo videti, so skoraj celo preminole. Redki so, ki redijo po 2 konja. Plugu pripravajo borna goveda, pogosto pa še teh nimajo. Tako so ljudje ubožali na škodo tudi tržanom in meščanom, ker jim nimajo kaj spečati dati. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Beseda štajerskim konjerejem.

Štajersko konjerejsko društvo dobilo je novega predsednika z novim odborom vred. Marsikdo bi utegnil vsled tega misliti, da se bode sedaj samo poskušavanje od kraja začelo. Temu ni tako in se tega nikakor bati ni. Prvotna načela ostanejo, ker jih je skušnija dovolj potrdila.

Zato rečemo: le osebe voditeljstva so druge, načela in pravila pa ostanejo dosedanja.

Ako izvzamemo okoliš noriškega plemena, ostali bodo vsi drugi konjerejski okoliši ali okraji v sedanjih mejah. Toda zastran potroškov pri vodstvu konjerejskega društva bo treba jih nekoliko skrčiti; vendar pa tako, da se bode namenom društvenim vsakako in zadostno ustrezalo. Novo vodstvo si bode prizadevalo mir in složnost ohraniti s vsemi gospodarstvenimi družbami v deželi.

Država deliva vsako leto precejšnje svote v podporo in povzdigo našemu konjerejstvu. Konjerejsko društvo si tudi mnogo prizadeva pomagati v besedi in z djanjem ter bode tudi zanaprej zvesto pazilo na potrebe in želje štajerskih konjerejcev. Tolikim dobrotam in žrtvam nasproti je pa tudi prav in zelo opravičeno, da tudi konjerejci sami nekaj storijo. In kaj je to? Zelo malo! Nič druga nego dobra volja! Naj storijo, kakor se jim svetuje, naj privoščavajo svojim konjem: svetlobe, zraka, snage in prostega gibanja.

Ravnateljstvo konjerejskega društva štajerskega.

M. Kedar sadno drevo oslabi in le slabo žene pa tudi nič ne rodi, se mu včasih more s tem pomagati, da se okoli in okoli debla zemlja odkoplje, drevesu nekatere korenine porežejo in jama zopet z drugo dobro prstjo nasuje. Posebno je dobra taka prst, ki ima veliko kalija v sebi, tedaj prst, ktera je z lesnim pepelom pomešana. Dalje je treba tako pomlajenemu drevesu še pridno prilivati. Najboljši čas za to je april ali maj, jeseni pa september.

M. Domača kokoš ima v svojem jajčniku pretek okoli 600 jajčkov, kateri se s časom razvijejo in od kokoši znesejo. Od teh 600 jajčkov znese kokoš, če ni nobene ovire, v 1. letu po izvalitvi blizu 20, v 2. letu 135, v 3. l. 114 in vsako sledeče leto za 20 jaje menje tako, da jih v 9. letu še le kakih 20 več znese. Kdor toraj hrano in pa dobiček od kokoši v pravo razmero spraviti hoče, ne sme kokoši dalje časa rediti, kakor 4 leta; le ko bi kokoš posebno lepe in dobre sorte bila, se sme od tega ravnila odstopiti. Že tudi ozir na žilavost in pustost kurjega mesa, ktera tim večja postaja, čim starejša je kokoš, zabranuje kokoš nad 4. leto hraniti.

M. Če konja kolika zgrabi ali ga začne po črevah močno grizti, mu črna kava mnogokrat pomaga. Vlije se bolenemu konju mlačne močne kave, kar živini posebno takrat dobro dene, kekar je kolika ali grizenje od preblajenja prišlo, kar se posebno spomladi živini rado prigodi. Tudi zmleta kava s strdjo pomešana poživlja delovanje črev ne le pri konjih, ampak tudi pri goveji živini.